

AİLE TERAPİSİNİN PSİKOLOJİYE GETİRDİĞİ EPISTEMOLOJİK YENİLİK

Yard. Doç. Dr. Aydan GÜLERCE
Boğaziçi Üniversitesi

ÖZET

Aile sistem düşüncesi son yıllarda alternatif bir epistemoloji ve alternatif bir tedavi yöntemi olarak hızla gelişti. İnsanı daha geniş bir sistemin parçası olarak görmek insan davranışına tamamen farklı bir yaklaşımı gerektirdi. Aile terapistleri, uygulamalarına Bateson'ın katkılarının, özellikle de çiftabağ kuramının yardımıyla modern epistemolojiyi uyardılar. Bu yeni, döngüsel veya sibernetik epistemoloji eski, doğrusal ve Aristotel epistemolojiyi terketmek demektir. Bu nedenle de aile terapistleri bir paradigmadan diğerine gereken geçişleri yapmada oldukça zorlandılar. Böylece terapinin ve düşünmenin biçimine, yani epistemolojik meselelere aşırı önem verildi. Aile sistem düşünürleri için sistemin biçimi, örüntüsü ve kuralları genellikle önde geldi. Değişmenin taktikleri üzerinde pekçok gelişme kaydedildi. Ancak bu teknikleri öğretme yollarının karizmatik liderlerin yönettiği çalışma gruplarında tartışma ile sınırlılığı, aile terapisini, etiyolojik kuram açığını yeniden gözden geçirmeye her geçen gün biraz daha

zorlamaktadır. En çok bu nedenle, artık etiyolojik kuram sunan psikodinamik yaklaşımla sistemik yaklaşımın biçimini sentezleyen modellere rastlanmaktadır.

Bugün Türkiye'de bazı klinik psikoloji ve psikiyatri çevrelerinde seyrek de olsa aile terapistleri uygulanmaktadır. Başka ve özellikle gelişmiş ülkelerde alternatif bir tedavi yöntemi olarak hızla yayılan aile terapisinin, aileye kendine özgü ve önemli bir anlam yükleyen toplumumuzda da etkili olacağını ve yakın zamanda daha çok ilgi göreceğini beklemek yerinde olur.

Aile terapistleri bir tedavi biçimi olmanın ötesinde belirli bir bilim felsefesine yaslanır. Nitekim aile sistem yaklaşımının psikolojiye getirdiği en anlamlı yenilik de bu yönde, yani modern bilimsel çerçeveyi temsil etmesiyle olmuştur. Bir başka deyişle Newton'ın "madde-enerji" (matter-energy) dünyasından çağdaş "bilgi" (information) dünyasına yapılan epistemolojik sıçrama psikolojiye aile terapistleri hareketi ile yansımıştır. Öte yandan bu yenilik Batıdaki aile terapistleri tarafından bile-özellikle etiyolojik bir psikoloji kuramının "yokluğunda" oldukça güç özümsemektedir. (Gülerce, 1987). Oysa aile

erapisinde "gerçek" başarı, tedavi stratejilerinin saptanmasında ve uygulanmasında bu özgün ve sistemik çerçeve ile ne denli tutarlı olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla yazı, ülkemizde aile terapisi uygulamalarına geçtiğimiz şu aşamada, aile sistem yaklaşımının yaygın tekniklerinden de önce sözü edilen epistemolojik yeniliği tarihsel bağlamı içinde vurgulamayı amaçlamaktadır.

İlgilidir, Freud'un psikopatolojiyi ilk kavramsallaştırması Slipp (1984) gibi bazı yazarlara ilk aile kuramı gibi görünür. Bu "baştan çıkarma" kuramında Freud (Freud ve Breuer, 1985), çocuğun diğerlerinin gereksinimleri için kötüye kullanıldığı aile dinamiğini, yani ailedeki gerçek etkileşiminin patolojiye etkisini vurguladı. Çocuğun bir aile ferdi tarafından baştan çıkarılması ondaki histerik belirtilerin nedeni olarak görüldü. Freud (1905) daha sonra gerçek bir olayın anısı fikrinden uzaklaşarak patolojinin nedeni için bilinçaltı fantazi, dürtüsel arzular ve iç çatışmalar üzerinde durdu.

Ancak daha sonraki gelişmelerle psikanalizin odağı tekrar kişinin içpsişik dünyasından gerçek kişiler arası ilişkilere döndü. Özellikle 1950'li yıllarda pek çok önemli çalışma aile içindeki patolojik bağlamı incelemeye yöneldi. Örneğin Cohen ve ekibi (1954) Fromm - Reichman (1948), Johnson ve Szurek (1954) gibi yazarlar, psikolojik problemlerle uğraşmada yeni bir yaklaşıma sağlam bir zemin hazırladılar.

1950'lerin sonlarında aile terapisi karizmatik öncülerle birlikte hızla gelişmeye başladı. Nathan Ackerman, Ivan Boszormenyi-Nagy, Murray Bowen, James Framo, Don Jackson, Theodore Lidz, Salvador Minuchin, Virginia Satir, Selvini Palazzoli, Carl Whitaker, Lyman Wynne, Jay Haley gibi öncülerin çoğu psikanalitik eğitim görmüşlerdi. Bu başı çeken aile terapistlerinin özgün katkıları, zengin fikirleri ve çeşitli teknikleri kendi yazılarında veya sözgelimi Hoffman'ın (1981) mükemmel incelemesi gibi başka kaynaklarda bulunabilir. Burada bizim için önemli olan bir nokta bu öncülerin eğitim ve uygulamalarının kaçınılmaz biçimde etkilendiği kuramsal kökenleri ile ilgilidir. Çünkü aile terapistleri giderek terapide öncelikle faydacılığa ve etiyoloji yerine değişme tekniklerine ağırlık verdiler. Aile terapisi kuramının uygulamadaki gelişmelerle bir şekilde aradaki mesafeyi kapatacağına inandılar. Ancak bugün pek çok uygulama, özellikle tedavi yöntemlerinin desenleri, psikodinamik eğitim ve deneyimlerin izlerini (adı konsun ya da konmasın), hatta bazen sistemik çerçeveye çelişkili biçimde taşımaktadır. Bu nedenle de

1) Russell'in kuramında "sınıf" terimi kendi öğeleri için kullanılan terimlerinden farklı bir soyutlama düzeyine işaret eder. Dolayısıyla sınıf kendinin bir ögesi olamayacağından, sınıf ile öğeleri arasındaki süreksizlik vurgulanmıştır. (Whitehead ve Russell, 1910).

Hoffman'ın (1981) deyiimiyle "ikinci nesil aile terapistleri" nin üzerinde daha titizlikle durdukları epistemolojik farkların veya "yeni epistemoloji"nin iyi kavranması önem kazanmaktadır.

En temel fark kuşkusuz Newton'ın bilim dünyasındaki doğrusal düşünmenin (linear thinking) terk edilmesiyle belirmiştir. Sözelimi klinik alanda herhangi bir durumun tanısı veya hastalığa neyin yol açtığı, yani etiyojisi doğrusal düşünmeyi yansıtır. Nitekim, aile terapisine kuramsal temeller sağlamada ve anılan epistemolojik sıçramayı gerçekleştirmede en verimli yazar olan Bateson, Jurgen Ruesch'le (1951) yaptığı ilk çalışmalarından birinde psikiyatrinin tanı ve etiyojisiye verdiği ağırlıktan vazgeçememesini eleştirdi. Yazarlara göre bu Aristo kökenli "sınıf-kuramsal" (class theoretical) yaklaşımın modası çoktan geçmişti. "Alan-kuramsal" (field-theoretical) yaklaşım dedikleri 20. yüzyılın bakış açısını, kişilerarası süreçleri ve etkileşimleri döngüsel ve düzenli sistemler gibi ele alma şeklinde tanımladılar. Kuşkusuz Bateson bu ikinci yaklaşımla ilgilenmekteydi. Ona göre döngüsel bir modelde önemli olan etiyojisi değil, sistemdeki bütün hatların birbirine nasıl uyduğu ve bağlantılı olduğu idi.

Doğal olarak, Freud'un Newton fiziğinden etkilenmesi gibi Bateson da zamanının bilimsel hareketinden etkilenmiştir. Kısaca

değirmek gerekirse, 1949'da örneğin iletişimin Matematiksel Kuramında Claude Shannon ve Warren Weaver "kapalı bilgi aktarım sisteminin niceliklerini incelediler. Sibernetikte Norbert Wiener (1950, 1954) iletişim sürecini ve geribildirim iletilerinin alıcının davranışını nasıl yönettiğini tartıştı. Ona göre iletilerin verdiği bilgi "toplama"dan çok daha hızlı, "çarpma" gibi bir yolla üremekteydi. Bu her bir "bit" bir yandan bir "şey" ifade ederken diğer yandan başka bir "şey"i ifade etmediği için böyle oluyordu.

"Alan-kuramsal" yaklaşımın en etkili uygulaması aile terapisine Bateson'ın Jackson, Haley ve Weakland ile yürüttüğü, bugün artık çok iyi tanınan projeye geldi (1956). Bu çalışmada şizofrenik bir üyesi olan ailelerin iletişim görüntüleri incelenerek "çifte-bağ" (double-bind) kuramı formüle edildi. Russell'in¹ mantıksal tipler kuramının ışığında, çifte bağ durumu aynı anda birbiriyle çelişen ve olumsuz, sözel veya sözel olmayan, ancak farklı düzeylerdeki iletilere maruz kalmak olarak betimlendi. Örneğin, Türkçe'deki "yukarı tükürsen bıyık, aşağı tükürsen sakal" deyişi böyle bir çifte-bağ durumunu ifade eder. Her iki seçenek de olumsuzdur ve bağlanan kişinin kaçma ya da kazanma şansı yoktur. Şizofrenik birey sürekli olarak bu iletilerden birine uyması durumunda cezalandırılma tehditinin yarattığı paradoksa yakalanıyor, ne bu

çelişkiyi çözümlenebiliyor ne de bu psikolojik ortamdan kendini kurtarabiliyordu. Dahası, yazarlar bir şizofreniğin "sözde zayıf ego işlevlerini" onun kendi içinde veya başkalarıyla olan iletişim modlarını ayırdetme sürecinde zayıflama" şeklinde tanımladılar (Bateson ve ark., 1956, s. 252).

Bir çifttebağ durumunda ayrıca iletişimin ve öğrenmenin farklı mantıksal düzeyleri sözkonusudur. Örneğin, iletişimde sözel kısım (metin ya da digital) sözel olmayan kısımdan (bağlam ya da analog) ayrılmıştır. Böylece, Bateson ve arkadaşları (1956) şizofreniyi paradoksal iletişim bağlamına verilen akılcı bir yanıt olarak kavramsallaştırdılar. İletişim modlarını ayırdetmede ana rehber olarak "bağlam" (context) kullanıldığı için yazarlar ailenin iletişimsel bağlamındaki birbirini izleyen tipik örüntülerin araştırılmasını önerdiler.

Bateson grubundan bir üye, Jackson (1957) daha sonra ailenin iletişimsel bağlamının ne denli anlamlı olduğunu daha yakından inceledi. Ona göre patoloji aile etkileşiminin bir sonucuymuştu, yani bireyde değil sadece ilişkilerde vardı. Çalışmalarında aile etkileşimini görünürdeki iletişime göre izliyordu. Belki de bu nedenle "damgalanmış hasta"yı (identified patient) patolojik aile etkileşiminin "kurban"ı olarak gördü ve ne

yazık ki onun bağlamdaki katkısını tamamen gözardı etti. Jackson (1957, s. 80). Wein-er'in etkisinde kalarak aileyi "çeşitli çıktı veya davranışların, sistemin davranışını düzeltmek üzere geri bildirildiği kapalı bir bilgi sistemi" (a closed information system) olarak betimledi. Aile üyeleri arasındaki etkileşimin sabitliği anlamındaki "aile homeostatiği" (family homeostatis) kavramını kullandı. Jackson'a göre aile sistemi, bunu korumak için kendi kurallarından olan sapmaları düzeltiyordu. Dolayısıyla, anlatılan homeostatik, kendini düzeltici ve kurallarla yönetilen bir sistemdi. Ayrıca hata üzerine harekete geçen olumsuz geri bildirim mekanizmaları, herhangi bir değişmeye gösterilen direnci ima ediyordu. Daha sonra ise Jackson (1965, s. 8), ailenin patolojisinin damgalanmış hastada "oluşturulduğunu" veya diğer üyelerin tedaviye gelen kişinin hastalığından "ruh sağlığı almakta" olduklarını yazdı.

Jackson'ın aile homeostatiği görüşü birçok noktada epistemolojik yönden Freud'un denge kuramına benzer : Mekanistik, determinist ve doğrusaldır; kapalı (closed) bir sistemde hastalığın veya kuralların korunumu nosyonunu vurgular. Yani aile bireyin problemine neden olur, demek bu bağlamda birey ailenin problemine neden olur, demekten farklı değildir. Her iki görüşün de yetersizlikleri, kısmen, kullandıkları termostat benzeri modellerin kısıtlılığından kaynaklanmaktadır. (Gülerce, 1988). Oysa Bateson'ın düşündüğü

modelde sistemdeki hiçbir öge ötekilerden daha önemli olmadığı gibi diğerleri üzerinde herhangi bir kontrole de sahip değildi.

Nedensellik kavramının nasıl doğru bir biçimde terkedilebileceğini en iyi Bateson'un takipçilerinden ve "uyum" (fit) kavramını geliştiren Dell (1982, s. 30) gösterdi.

Etiyoloji veya nedensellikten söz etmeksizin, uyum basitçe aile sisteminde ortaya çıkan davranışların genel olarak birbirlerini tamamlayıcı nitelikte olduklarını birbirlerine uydıklarını söyler. Öte yandan nedensellik, uyumun belirlenmiş türden bir yorumudur ve gözlenen tamamlayıcı ilişkiyi A, B'ye neden olur şeklinde dikkate alır. Örneğin, kötü ana babalar çocuklarını hasta yaparlar.

Dell'den söz etmişken onun "homeostasis" yerine getirdiği "uyumluluk" (coherence) kavramına da yer vermek gerekir ki uyumluluk :

... basitçe sistemin bütün öğelerinin işlevlerinde birbirlerine uyumu sağlayacak şekilde bir bağlılığı kasteder. (Terim) kendisi - olan sistemin davranışını bundan daha fazla birşey ima etmeden anlamak için uygun görünmektedir. Ancak taşıdığı epistemolojik yükten ötürü, aslında kendisi olan sistem pek çok şey ifade eder : aile terapisi kuramı ve onun klinik uygulaması hiç değilse yeniden gözden geçirilmeli ve belki de yeniden düşünülmelidir (Dell, 1982, s. 31).

Ayrıca belirtmek gerekir ki uyum kavramı sistemin sadece kendi öğeleri arasında değil onun daha büyük sistemlerle uyumluluğunu da içine alır. Dolayısıyla Dell "uyumluluklarının birlikte var oluşlarının (coexistence of coherences) tamamlayıcı bir olgu olarak görür. Tıpkı bireyin ailesine uyumu gibi ailenin de kendi çevresine uyumu zorunludur. Bu fikir, yani sistem ile çevresi arasındaki tamamlayıcı etkileşim, Wilden'in (1977) in geliştirdiği ve Keeney'in (1978, 1982) aile terapisine uyarladığı "ekosistemik epistemolojinin (ecosystemic epistemology) temelidir. Bu bakış açısına göre ekosistem parçalarına indirgenemez bir inceleme birimidir.

Diğer taraftan Bateson (1972) döngüsel düşünmeye geçiş yaparken iletişim süreçleri ve patoloji gözlemlerinin yanısıra Ludwig von Bertalanffy'nin fikirlerinden de yararlanmıştı. Von Bertalanffy açık sistemlere (open systems) de uygulanabilen Genel Sistem Kuramı'nı (General Systems Theory) geliştirmiş açık sistemi şöyle tanımlamıştır :

Başlangıç koşullarının belirlediği kapalı sistemlerdeki denge durumlarının tersine, açık sistem ilk koşullarından, zamandan bağımsız bir duruma ulaşabilir ve sadece sistemin kendi parametreleriyle belirlenir (1968, s. 18).

Açık sistemin bir başka önemli özelliği de "bilgi" terimleriyle (kapalı sistem "madde-enerji" terimleriyle betimlenir) açıklanabilmesidir. Ayrıca Von Bertalanffy'ye (1968) göre bilgisel süreci 'enerji terimlerine indirgemek, karmaşıklık çeşitlilik ve düzen gibi açık sistemin diğer temel özelliklerini yadsımak demektir. Bu özellikler Bateson ve onun takipçisi düşünürler tarafından da ele alındılar ve geliştirildiler.

Örneğin, bir kültürel antropolog olan Bateson (1958) sosyal etkileşimlerde düzeni Yeni Gine'deki İatmul kültüründe inceliyordu. Özellikle, bu toplumda duragan bir hiyerarşinin olmayışı Bateson'ı bazı "süreç" değişkenleri, etkileşim örüntüleri aramaya, madde ve enerji terimlerinden çok biçim (form) ve bilgi terimleriyle düşünmeye zorladı. Dolayısıyla Bateson yapıyı ve düzeni dinamik bir süreç olarak kavramlaştırdı. "Schismogenesis" terimini bu tekrarlanan salınımlar için koydu ve "davranış normlarındaki, kişilerarası etkileşim birikimlerinden kaynaklanan bir farklılaşma süreci" olarak tanımladı (Bateson, 1958, s. 175). Böylece bir insan toplumundaki düzeni, görünen kurallar veya kanunlarla değil, normların süregiden ürünü olarak açıkladı.

Daha sonraki yazılarında Bateson (1977, 1979) yaşayan sistemin yaşamını

sürdürmesini onun kendi kendine tekrarlanan doğasına bağladı. "Epigenesis"¹ karşı fikirlerinin daha geliştirerek, yaşayan biçimlerin kendi kendine tekrarlanan doğasını süregiden bir değişme süreci, yani "evrim" (evolution) olarak betimledi (Bateson, 1978). Böylece yaşayan sistemlerde yaşam süreçlerinde geriye dönüşünün olamayacağı (irreversible) nosyonu vurgulanmış oldu. Hoffman (1981) bunu bir kaleydoskopta görülen örüntülerin yeniden elde edilmezliğine benzetti.

Diğer taraftan fizikçi Ilya Prigogine (1982) de benzer şekilde Von Bertalanffy'nin geliştirdiği minimum entropi² teoreminden vazgeçti. Çünkü Prigogine'e (1982; s. 58) göre teorem, "dalgalanmalara duyarlı olmayan bir duruma doğru evrime dayanıyor ve yaşayan nesnelere için problemi çözmede yetersiz" kalıyordu. Oysa yaşayan sistemler, yapısı daha karmaşık ve yeni olan durumlara doğru hareket ediyorlardı. Yani entropi veya denge durumuna değil, tam tersine Schrodinger'in (1967) deyiimiyle "negentropi"³ ye doğru gidiyorlardı. Böylece II. Termodinamik Kanunu⁴ ile çelişerek Prig-

- 1) epigenesis : kapalı bir geri bildirim sistemindeki yordanabilir tekrarlar.
- 2) entropi : seçkisiz bir aynılık, hareketsizlik ve değişmezlik hali.
- 3) negentropi : yeniyeye, farklılaşmaya ve karmaşıklığa doğru hareket hali.
- 4) II. Termodinamik Kanunun evrendeki tüm oluşumların entropi durumuna eğilimli olduğunu söyler

ogine "evrimsel geribildirim" (evolutionary feedback) kavramını getirdi ve şöyle tanımladı: "... denge durumundan giderek artan bir uzaklaşma 'çözülen' bir yapının görünmesine yol açar ve bu da enerji parçalanmasına ve yeni yapıların oluşmasına neden olur" (1988, s. 70). Bu tanımda geçen "çözülen" yapılar, "sadece enerji ve maddenin sistem içindeki akışıyla devam edebilen denge yapılarının tersine, zaman ve uzay içinde çeşitli kendini düzenleme modlarını" anlatır. (Prigogine, 1982, s. 69). Tıpkı Bateson'un (1978) süregiden değişme sürecinin rastgele olanları beslemesi görüşü gibi, Prigogine'nin yaşayan sistemlere evrimsel bakışı, yeni ve daha az yordanabilen biçimlere doğru kendiliğinden olan hareketlerde odaklaştı. Bu hareketleri küçük ve rastgele dalgalanmalar oluşturuyordu. Prigogine'in "dalgalanmalar yoluyla düzen" dediği kavram, daha sonra aile terapisinde Dell (1980, 1981, 1982) ve Elkaim (1981, 1985, 1986) tarafından incelendi.

Özellikle, bazı durumlarda olasılıklar hesaplanabilse de sistemdeki ana değişmelerin öngörülemezliği ve yordanamazlığı fikri alana önemli bir boyut getirdi. Hoffman'ın (1981) da dediği gibi bu, terapide vurgunun hedeflerden alınıp değişmeye yoğunlaştırılması demektir. Nitekim Elkaim (1981) ailenin "tekilliği" (singularity) kavramında ailelerin kendi evrenlerinde terapistin düşünebileceklerinin de ötesinde çözümler getirebileceklerini ve terapide

çözüme doğru yönlendirilmemelerini yazdı. Çünkü sistemin denge (equilibrium) durumundan uzaklaştırılması, onun kendi özel kanunlarına göre yeni durumlara ulaşması için yeterli olacaktır.

SONUÇ

Görülen odur ki siberetik makine ve onun ana nosyonu olan homeostasis ile kurulan analogi ilk 30 yılda aile terapisinde sistemik düşüncenin odağı oldu (Hoffman, 1981). Sonradan bu modelin rastgele uygulamalarının paradigmatik hatalara neden olabileceği anlaşıldı. Dolayısıyla doğrusal düşünmeden uzaklaşmak aile terapisinde yaklaşımında birçok metodolojik çalışmaya yol açtı. Nitekim paradigmadaki değişme kuramsal içeriğin yanısıra kuram ötesi problemin (yani epistemoloji) incelenmesini gerektiriyordu (Kuhn, 1970).

Alandaki bu harekete paralel olarak son on yıl içinde kapalı entropik sistemler modelinden yaşayan biçimler modeline, homeostasis kavramından uyumluluğa, yalıtılmış sistem görüşünden ekosistem anlayışına, nedensellikten uyuma, denge ve yordanabilirlikten değişkenliğin değişmeyişine ve yordanamazlığa geçiş yapıldı. Bopp ve Weeks'in (1984) tartıştığı gibi alandaki bu "kuram-ötesi yeniden düzenlemede" diyalektik evrimsel paradigması giderek

göze çarpmaya başladı. Hoffman (1981, s. 342) için evrimsel bir modelin gelişmesi Bateson'ın "bir kristal'in yapısı ile bir toplumun yapısı için geçerli olacak aynı kanunları" bulma beklentisini yerine getirmek bakımından ümit vericiydi. Hoffman da Prigogine (1969) gibi yaşayan ve yaşamayan biçimleri birleştirmeye başlayacak kuramların geliştirilme olasılığını büyüleyici buluyordu. Nitekim günümüzde bu konuya ilgi daha da artmıştır. Örneğin Dönüşümsel Model (Transformational Model) aynı büyüye kapılmış arayışın mütevazî bir ürünüdür. (Gülerce, 1987, 1988, 1990).

KAYNAKLAR

BATESON, G. (1958). *Naven*. Stanford, CA : Stanford University Press.

BATESON, G. (1972). *Steps to an ecology of mind*. New York : Ballentine.

BATESON, G. (1977). Afterword. In J. Brockman (Ed.), *About Bateson*. New York : E.P. Dutton.

BATESON, G. (1978). Theory versus empiricism. In M. Berger (Ed.), *Beyond the double bind*. New York : Brunner/Mazel.

BATESON, G. (1979). *Mind and nature : A necessary unity*. New York : E.P. Dutton.

BATESON, G., JACSON, D., HALEY, J., ve Weakland, J. (1956). Toward a theory of schizophrenia: *Behavioral Science*, 1, 251-254.

BOPP, M.J., ve WEEKS, G.R. (1984). Dialectical metatheory in family therapy. *Family Process*, 23, 49-61.

COHEN, M.B., BAKER, G., COHEN, R.A., From Reichmann, F., ve Weigert, E.V. (1954). An intensive study of twelve cases of manic depressive psychosis. *Psychiatry*, 127, 303-311.

DELL, P.F. (1980). Researching the family theories of schizophrenia : An exercise in epistemological confusion. *Family Process*, 19, 321-335.

DELL, P.F., (1981). More thoughts on paradox : Rejoinder. *Family Process*, 20, 47-51

DELL, P.F. (1982). Beyond Homeostasis : Toward a concept of coherence. *Family Process* 21, 47-51.

ELKAİM, M. (1981). Non-equilibrium, chance, and change in family therapy. *Journal of Marital and Family Therapy*.

ELKAİM, M. (1985). From general laws to singularities. *Family Process*, 24, 151-164.

ELKAİM, M. (1986). A systemic approach to couple therapy. *Family Process*, 25, 35-42.

- FREUD, S. (1905). Beyond the pleasure principle. *Standard Edition*, 2, 19-305.
- FROMM-REIDMANN, F. (1948). Notes on the development of treatment of schizophrenics by psychoanalytic psychotherapy. *Psychiatry*, 11, 263-273.
- GÜLERCE, A. (1987). Transformational Epistemology : A Methodological Synthesis of Psychoanalysis and Family Systems Thinking. A doctoral dissertation. University of Denver.
- GÜLERCE, A. (1988). Dönüşümsel Model, IV. Ulusal Psikoloji Kongresi. İzmir.
- GÜLERCE, A. (1990). The Transformational Approach : An Alternative Model for Human Sciences. Its Basic Assumptions. *Boğaziçi University Journal*.
- HOFFMAN, L. (1981). *Foundations of Family therapy*. New York : Basic Books.
- JACKSON, D. (1957). The question of family homeostasis. *Psychiatric Quarterly Supplement*, 31, 79-90.
- JACKSON, D. (1965). Family rules : The marital quid pro quo. *Archives of General Psychiatry*, 12, 589-594.
- JOHNSON, A.M., ve SZUREK, S.A. (1954). Etiology of antisocial behavior in delinquents and psychopaths. *Journal of the American Medical Association*, 154, 814-817.
- KEENEY, B. (1979). An ecosystemic epistemology: An alternative paradigm for diagnosis. *Family Process*, 18, 117-129.
- KEENEY, B. (1982). Not pragmatics, not aesthetics. *Family Process*, 21, 429-435.
- KUHN, T. (1970). *The structure of scientific revolution*. (2nd ed.) Chicago : University of Chicago Press.
- PRIGOGİNE, I. (1969). Structure, dissipation and life. In *Theoretical Physics and Biology*, Amsterdam : North-Holland Publishing Co.
- PRIGOGİNE, I. (1982). What units? What interactions? In M. Elkaim. *Openness : A round table discussion*. *Family Process*, 21, 57-70.
- RUESCH, J. ve BATESON, G. (1951). *Communication: The social matrix of society*. New York : W.W. Norton.
- SCHROEDINGER, E. (1967). *What is life?* Cambridge Press. Cambridge, England, Cambridge University Press.
- SLİPP, S. (1984). *Object relations : A dynamic bridge between individual and family treatment*. New York : Jason Aronson.
- VON BERTALANFFY, L. (1968). *General systems theory*. New York : George Braziller.

WHITEHEAD, A.N., ve RUSSEL, B. (1910).

Principia mathematica.

WEINER, N. (1950). *Cybernetics : Control and*

Communication in the animal and the machine.

(2nd Ed.). Cambridge, MA : MIT Press.

WEINER, N. (1954) *The human use of human*

beings: Cybernetics and society. New York :

Doubleday.

WILDEN, A. (1968). *The language of the self.*

Baltimore: The Johns Hopkins Press.

WILDEN, A. (1977). *System and structure.*

London: Tavistock.

HABERLER

International Union of Psychological Sciences (IUPS) bünyesinde yeni kurulan "The Committee for Psychological study of Peace" adlı kuruluş "Barış" konusunda aktif araştırma yapan psikologlarla ilişkiye geçmek istemektedir. Konuyla aktif olarak ilgilenen meslektaşlar için yazışma adresi :

Prof KLAUS HELKAMA
DEP.OF. SOCIAL PSYCHOLOGY
UNIVERSITY OF HELSINKI
FABIANINCATU 28 SF - 00100
HELSINKI - FINLAND

Kuruluş için başvuru formu Psikologlar derneğinden elde edilebilir.

International Academy of Family Psychology 25 Temmuz 1990 tarihinde Kyoto Japonya'da kurulmuştur.

Yazışma Adresi

Tetsuo Okado, Ph. D.
Dept. Of Psychology, Bunkyo
University Koshigayo, Saitama
343 JAPAN

Bultenimizde de duyurduğumuz gibi sayın Kağıtçıbaşı 1991 Ocak ayından itibaren IACCP'nin yayını olan JOURNAL OF CROSS - CULTURAL PSYCHOLOGY dergisinin dört associate editöründen biri olarak görevlendirilmiştir. Ayrıca yeni çıkmaya başlayan "PSYCHOLOG and DEVELOPING SOCIETIES" adlı derginin de yayın kurulunda görevlidir.

Bu dergilerde yayın yapma koşulları hakkında ayrıntılı bilgi almak isteyenler için yazışma adresi :

Prof. Dr. Çiğdem KAĞITÇIBAŞI
Boğaziçi Üniv. Psikoloji Bölümü
P.K. 2 Bebek - İSTANBUL

BİLİMSEL TOPLANTILAR

4-7 Temmuz 1991'de Macaristan'da

ICCP Conference Debrecen - Hungary

Hedvig Katano Sallay
Instud For Psychology of KL TE
4010 Debrecen Egyetem ter 1 PF 28

Sn. Kağıtçıbaşı Conference International Program Committee'de görevlidir.

8-12 Temmuz 1991 Budapeşte-Macaristan

2nd European Congress of Psychology

National Scientific Organization Committee
Budapest P.O. B. 4 tl. 1378 - Hungary

14 - 18 Temmuz 1992 Liege-Belçika

IACPP XIth International Congress

IACPP ARIC - Mrs. BOUVY
Faculte de Psychologie et des sciences de
l'Education
Service de Psycho - Sociologie
Boulevard du Rectorat Batiment B 32
Sart - Tilman 4000 Liege - Belgique

19-24 Temmuz 1992
Brüksel-Belçika

25th International Congress of Psychology

Brussels International Conferenc Centre
Parc des Expositions Place de Belgique
B - 1020 Brussels - Belgium

Ankara Üniversitesi Psikiyatrik
Kriz Uygulama ve Araştırma Merkezi
Açılıyor.

Krize Müdahale Merkezi, 27 Ekim 1989 tarih ve 20325 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan yönetmelikle 2547 sayılı kanunun 7 / d-2 maddesine dayalı Ankara Üniversitesi Rektörlüğüne bağlı olarak kurulmuştur.

Merkezin amacı; kriz dönemlerinde, bireylere, özel olarak bu alanda yetişmiş elemanlarca bireysel, çevresel ve sosyal tüm kaynakları kullanarak acilen, sorunu çözmeye yönelik müdahalede bulunmak, konu ile ilgili meslek elemanlarına eğitim ve uygulama alanı sağlamak, bilimsel araştırma ve yayınlar yapmaktır.

Krize Müdahale Merkezi Müdürlüğüne Prof. Dr. Işık Sayıl atanmıştır. Yönetim Kurulu Ankara Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü Başkanı Prof. Dr. İbrahim Tunalı, A.Ü.T.F. Psikiyatri Anabilim Dalından Doç. Dr. Refia Palabıyıköğü, Dr. Yasemin Sözer'i ve Dr. Psk. Birsen Ceyhun'dan oluşmuştur.

Merkez 1990 yılı Aralık ayı içinde A.Ü.T.F. Cebeci kampüsünde kendisine tahsis edilen binasında faaliyete geçecektir.

YAYIN KURALLARI

- * Dergiye gönderilecek yazılar, daktilo ile beyaz daktilo kağıdının bir yüzüne sol yanda 4 cm. sağ yanda 2 cm boşluk bırakılarak, çift aralıklı satırla yazılmalıdır.
- * Gönderilecek yazılar, kaynakça dahil, 8 daktilo sayfasını aşmamalıdır.
- * Gönderilecek Yazılarda TDK'nun Yazım Kılavuzu örnek alınmalı; yabancı sözcükler yerine olabildiğince Öz Türkçe sözcükler kullanılmalıdır.
- * Yazarların görevli buldukları kurum ve görev ünvanları birinci sayfanın sol üst köşesinde belirtilmelidir.
- * Şekil ve grafikler çini mürekkebi ile aydın, beyaz kuşe karton ya da kuşe kağıda çizilmiş, fotoğraflar parlak kontrast kağıda basılmış olmalı; arkalarına metinde geçen numaraları ve yazarın adı kurşun kalemle yazılmalıdır.
- * Şekil, grafik, resim ve tablolarla ilgili alt yazılar ayrı bir kağıtta belirtilmelidir.
- * Şekil, grafik, resim ve tablolar için gerekli olan klşe giderleri yazarlar tarafından karşılanır.
- * Yazıların seçimi ve düzenlenmesi yayın kurulunca, baskı düzeltmeleri yazı işleri görevlilerince yapılır.
- * Dergiye gönderilen yazılar yayımlansın ya da yayımlanmasın geri gönderilmez.
- * Kaynakça düzenleme ve kaynak gösterme yönteminde 16. Sayı ve bunu izleyen sayılar örnek alınacaktır.
- * Yazıların iki kopye olarak gönderilmesi gereklidir.
- * Kurallara uymayan yazılar yayınlanmaz.
- * Yayın Kurulu gerekli gördüğü sözcükleri değiştirir.